

Udskriftsdato: 3. januar 2026

KEN nr 9013 af 01/12/2022 (Gældende)

Ligebehandlingsnævnets afgørelse om handicap - er handicap - uddannelse

Ministerium: Social- og Boligministeriet

Journalnummer: 21-3422

Ligebehandlingsnævnets afgørelse om handicap - er handicap - uddannelse

J.nr. 21-3422

En kvinde klagede over et universitet, fordi hun havde fået afslag på yderligere prøveforsøg til specialet, og derefter afslag på yderligere udsættelse af afleveringsfristen for femte prøveforsøg til specialet.

Kvinden blev på grund af følger efter en blodprop nemt udtrættet, og gjorde derved gældende, at universitet havde udsat hende for forskelsbehandling på grund af handicap i forbindelse med afslagene.

Nævnet vurderede ud fra sagens oplysninger, at universitet havde udfoldet rimelige bestræbelser på at sikre kvinden ligebehandling henset til hendes handicap. Kvinden fik derfor ikke medhold i sin klage.

Klagen angår påstået forskelsbehandling på grund af handicap i forbindelse med afslag på femte prøveforsøg til specialet, og derefter afslag på yderligere udsættelse af afleveringsfristen for femte prøveforsøg til specialet.

Ligebehandlingsnævnets afgørelse

Det var ikke i strid med forskelsbehandlingsloven, at indklagede meddelte klager afslag på et femte prøveforsøg til specialet.

Det var ikke i strid med forskelsbehandlingsloven, at indklagede meddelte klager afslag på dispensation til yderligere udsættelse af afleveringsfristen for femte prøveforsøg til specialet.

Sagsfremstilling

Klager blev med virkning fra den 1. september 2015 indskrevet på en kandidatuddannelse ved det indklagede universitet.

Klager har oplyst, at hun i 1996 fik en blodprop, der har resulteret i først nedsat pumpefunktion til svært hjertesvigt.

Den 13. december 2017 søgte klager, og fik ved indklagedes afgørelse af 16. januar 2018, et fjerde prøveforsøg til specialet.

Den 6. juli 2018 søgte klager om et femte prøveforsøg til specialet. Af klagers ansøgning fremgår blandt andet:

”Da jeg søgte om dispensation til 4. eksamensforsøg, burde jeg have ilagt en rekreationstid, således at der ville være en mental pause til at trække vejret, i stedet for at være urealistisk optimistisk og bare forsætte og dermed ende i en akkumuleret udbrændthed.

...

Derfor søger jeg dispensation til at aflevere mit speciale endnu engang, men først med start efter sommerferien. I foråret bestilte jeg to ugers ferie i forbindelse med afleveringen her d. 22. juni 2018. Det er den første ferie jeg har holdt, siden jeg startede tilbage i 2011, dvs. i 7 år.

...

Mine to ugers ferie gik med at sove. På grund det meget lange træk, det har været (især de sidste to år) kunne jeg ikke mere. Det skyldes de samme forhold som i sidste dispensationsansøgning. Mit svært nedsatte hjertesvigt og det eskalerede dårlige arbejdsmiljø på mit arbejde. Angående det første forhold. I dag (6. juni 2018) har jeg været på Hjereteambulatoriet til kontrol.

...

Trods presset er det ikke blevet dårligere, heldigvis. Jeg eftersender lægeerklæringen, fordi kardiologerne udskriver ikke lægeerklæringer til denne situation og min egen læge skal først have resultatet, så i løbet af uge 28 forventer jeg, at eftersende den. Jeg fik bekræftet et lille tankeeksperiment, som gør det lettere at forholde sig til. Hjertesvigtet gør at, ved øget aktivitet kan hjertet ikke kompensere for det øgede behov for ilt i kroppen. Det kan almindelige menneskers hjerter.

...”

Af lægeerklæring af 10. juli 2018 fremgår:

”Hermed status på ovennævntes helbred

Hun har nu været til kontrol på [...], hjertemedicinsk afdeling.

Hendes hjertes pumpefunktion er ikke forringet siden sidste kontrol i foråret 2016. Det vurderes dog at hun ikke er optimalt behandlet medicinsk og der er ordineret ny medicin til hende.

Hun skal til opfølgende kontrol.

Ovennævnte betyder at hun fortsat vil være nem at udtrætte og vil kræve ekstra tid for at kunne færdiggøre sit speciale. Om den nye medicin vil gøre hende bedre eller dårligere vil kun tiden vise. Hun er nemlig meget følsom over for medicin og der er en del hun ikke kan tåle, Hun anmoder om at få tid fra 1. september til 1. december altså 3 måneder til at færdiggøre sit speciale, Det virker realistisk for mig, at hun vil kunne gøre det på den tid. I forlængelsesperioden i forår/sommer 2018 var hun meget træt og havde ikke overskud til at skrive ret meget. Derfor ønsker hun lidt tid nu til at blive udhvilet så hun kan klare specialefærdiggørelsen. ”

Ved afgørelse af den 23. oktober 2018 meddelte indklagede afslag på klagers ansøgning om femte prøvoforsøg til specialet. Af afgørelsen fremgår blandt andet:

”[indklagede] har efter konkret, individuel vurdering besluttet ikke at imødekomme din ansøgning vedr. et 5. prøvoforsøg i specialet.

Denne afgørelse betyder, at du vil blive udmeldt af studiet med virkning fra 6. oktober 2018.

...

Afgørelse

Studienævnet har efter konkret, individuel vurdering besluttet ikke at imødekomme din ansøgning om et 5. prøveforsøg til specialet.

Studienævnet ligger i afgørelsen afgørende vægt på, at påvirkningen fra din hjertelidelse i forbindelse med afviklingen af dit 4. prøveforsøg, ikke er skærpet i en sådan grad at det kan begrunde tildelingen af et 5. prøveforsøg.

En dispensation er en fravigelse af et udgangspunkt. I dette tilfælde er udgangspunktet, at en studerende har 3 prøveforsøg til at bestå en disciplin. Jo større dispensation der er tale om, jo større krav stilles der til de usædvanlige forhold, herunder til dokumentationen af disse. Det er således studienævnet praksis at stille større krav til de usædvanlige forhold der kan begrunde tildelingen af et 5. prøveforsøg end til et 4. prøveforsøg. Da du allerede har fået tildelt et 4. prøveforsøg, stilles der derfor større krav til de usædvanlige forhold der kan gives yderligere prøveforsøg.

Studienævnet bemærker, at de to lægeerklæringer, fra hhv. 5. januar 2018 og 10. juli 2018, begge beskriver konsekvenserne af din hjertelidelse med, at du trættes nemmere/ fortsat vil være nem at udtrættes.

Studienævnet henviser endvidere til, at lægeerklæringen dateret 10. juli 2018 fastslår at du ikke har været optimalt medicineret, men samtidigt beskriver en usikkerhed omkring den forventede effekt af den nye medicin.

Studienævnet erkender at lægeerklæringen dateret 10. juli 2018 dokumenterer, at du fortsat lider af en hjertelidelse samt at du ikke er optimalt medicineret, men studienævnet finder samtidigt ikke, at der samlet set er tale om en skærpelse af de usædvanlige forhold der kan begrunde en tildeling af et 5. prøveforsøg.

Samtidigt vurderer Studienævnet, at der stilles skærpede krav til at den studerende udviser rettidigt omhu i forbindelse med afviklingen af yderligere prøveforsøg. Studienævnet har praksis for at kunne dispensere fra afleveringsfristen for specialet hvis den studerende indsender ansøgningen inden afleveringsfristen samt har dokumenterede usædvanlige forhold, herunder funktionsnedsættelser. Studienævnet bemærker i den forbindelse, at du ikke har ansøgt om ekstra tid til specialet forud for afleverings fristen for dit 4. prøveforsøg. Din afleveringsfrist for dit 4. prøveforsøg var 22. juni

2018 og at du indsendte din ansøgning om et 5. prøveforsøg 6. juli 2018.

Studienævnet har i forbindelse med den samlede vurdering inddraget proportionalitetsprincippet, men har ikke fundet at det kan tillægges så stor betydning, at der i det konkrete tilfælde kan gives dispensation til et 5. prøveforsøg i specialet.

...”

Den 5. november 2018 indbragte klager en klage over indklagedes afgørelse, som den 13. marts 2019 blev oversendt til Styrelsen for Forskning og Uddannelse. Styrelsen for Forskning og Uddannelse traf den 20. januar 2020 afgørelse, hvorefter klager ikke fik medhold i klagen.

Med virkning fra 1. september 2019 blev klager genindskrevet på kandidatuddannelsen ved det indklagede universitet, og blev i forbindelse hermed tildelt et femte prøveforsøg til specialet med fastlagt afleveringsfrist den 2. december 2019. Af brev fra indklagede til klager af 27. august 2019 fremgår:

”Fastsættelse af studievilkår ved genindskrivning

Du er med virkning fra 1/9-2019 indskrevet på Kandidatuddannelsen [...], 2017 ved [indklagede]. I dette brev fremgår, hvordan studievilkårene for din indskrivning er fastsat.

Din **maksimale studietid** fastsættes til 1. september 2021. Hvis du ikke har afsluttet din uddannelse senest på dette tidspunkt, vil du blive udmeldt af din uddannelse. Bemærk

at den maksimale studietid giver dig mulighed for at afvikle 3 prøveforsøg i faget Specialeforberedende forløb.

Principper for fastsættelse af studievilkår:

- Hvis du på tidligere indskrivninger har brugt prøveforsøg, følger disse med over til din nye indskrivning
- Hvis du har brugt alle prøveforsøg i et eller flere kurser uden at bestå det, er du administrativt blevet tildelt 1 ekstra prøveforsøg
- Hvis der stadig udbydes eksaminer i tidligere fulgte valgfag, er du forpligtet til at gennemføre dem. Hvis der ikke længere udbydes eksamen i tidligere fulgte valgfag skal du vælge nye valgfag i overensstemmelse med din nuværende indskrivning.
- Du vil automatisk blive tilmeldt specialet, når du når det semester, hvor specialet efter normeret tid er placeret
- Regler og frister for udfasning af undervisning og eksamen samt lukning af studieordning fremgår af studieordningen
- De kurser, der er blevet meritoverført fra din tidligere indskrivning, fremgår af dit studieprogram i selvbetjeningen via [...]. Ønsker du yderligere merit, skal du lave en ansøgning via [...]

Bemærk venligst at dit tildelte eksamensforsøg i Specialet igangsættes 1. september 2019 med afleveringsdato d. 2. december 2019.

...”

Den 25. november 2019 indsendte klager en ansøgning om dispensation til udsættelse af afleveringsfristen for femte prøveforsøg til specialet med 14 dage.

Den 5. december 2019 gav indklagede dispensation til udsættelse af afleveringsfristen for specialets femte prøveforsøg med 14 dage fra den 2. december 2019 til den 16. december 2019.

Den 13. december 2019 indsendte klager en ny ansøgning om dispensation til udsættelse af afleveringsfristen til tidligst den 12. marts 2020. Af klagers ansøgning fremgår blandt andet:

”Jeg søger endnu engang udsættelse af afleveringsdato, men tidligst 12. marts 2020. Dette er sidste dag, alt

andet lige, som ansat hos [arbejdsplads], hvor der har været dårligt psykisk arbejdsmiljø gennem snart 3 år.

Jeg fik for nylig udsættelse til på mandag, den 16. december 2019, men selvom jeg har haft to ugers sygemelding, for at restituere lidt, har det ikke fået min koncentrationsevne tilbage.

...

Jeg vendte tilbage til arbejde i mandags og var der tirsdag med. Onsdag blev jeg igen sygemeldt og denne gang til udløb af opsigelsesfristen, jf. opsigelsesbrevet er 12. marts 2020. Derfor også udsættelse til tidligst denne dato.

...”

Den 3. februar 2020 traf indklagede afgørelse om afslag på dispensation til yderligere udsættelse af afleveringsfristen for femte prøveforsøg til specialet. Af afgørelsen fremgår:

”...

Afgørelse

Studienævnet har efter en konkret og individuel vurdering besluttet **ikke** at **imødekomme din ansøgning**.

Denne afgørelse betyder, at du vil blive **udmeldt af studiet**. **Udmeldelsen vil ske 14 dage efter du har modtaget dette brev.**

...

Begrundelse

Studienævnet anerkender, at du har dokumenteret et usædvanligt forhold, men finder ikke, at forholdet har en sådan karakter eller har ændret sig væsentligt siden studienævnets afgørelse af 5. december 2019, hvor du fik udsat fristen for aflevering med 2 uger, at det kan begrunde en yderligere udsættelse af afleveringsfristen. Studienævnet har ved sin afgørelse lagt vægt på den fremsendte dokumentation, hvoraf der ikke dokumenteres en forværring af din tilstand, som du er blevet kompenseret for, men alene en forlængelse af perioden, hvori din studieevne er påvirket.

Studienævnet har endvidere foretaget en afvejning af dine argumenter for at få en dispensation over for hensynet til den gruppe af studerende, der gennemfører studiet uden at få dispensationer. Studienævnet bemærker hertil, at du har haft fem prøveforsøg til dit speciale sammenholdt med andre studerende, som alene har 3 forsøg.

Endvidere har studienævnet vurderet, om proportionalitetsprincippet kan ændre på nævnets vurdering, og bemærker, at du mangler 40 ECTS af din kandidatuddannelse. Nævnet finder ikke, at proportionalitetsbetragtninger kan tillægges afgørende

betydning ved denne afgørelse, hvor der er tale om et 5. prøveforsøg og afleveringsfristen allerede er blevet udsat med 2 uger.

Studienævnet har endvidere vurderet, at de problemer og det dårlige psykiske arbejdsmiljø, du har oplevet på din arbejdsplads, ikke tillægges væsentlig betydning, da de er en konsekvens af din beslutning om at have arbejde ved siden af fuldtidsstudiet.

Studienævnet skønner, at du med din genindskrivning pr. 1. september 2019 har haft mulighed for at planlægge færdiggørelsen af dit studium.

...”

Klager sendte den 17. februar 2020 en klage over afgørelsen til indklagede, som blev oversendt til Styrelsen for Forskning og Uddannelse den 2. september 2020. Uddannelses- og Forskningsstyrelsen traf den 6. juli 2021 afgørelse, hvorefter klager ikke fik medhold i klagen.

Klagen blev modtaget i Ligebehandlingsnævnet den 19. januar 2021.

Klager har ikke fremsat krav om tilkendelse af et bestemt godtgørelsesbeløb.

Parternes bemærkninger

Klager gør gældende, at hun er blevet forskelsbehandlet på grund af handicap i forbindelse med, at indklagede afslog at imødekomme hendes ansøgning om et femte prøveforsøg i specialet, og derefter afslog at give hende dispensation til yderligere udsættelse af afleveringsfristen for femte prøveforsøg til specialet.

Klager gør samlet gældende, at indklagedes afslag på at imødekomme klagers ansøgninger er i strid med handicapkonventionens art. 5, stk. 3, og art. 24, stk. 2e, og forskelsbehandlingsloven på grund af klagers funktionsnedsættelse.

Indklagede har desuden ikke foretaget en reel rimelighedsvurdering i forbindelse med afslaget.

Klager har svært hjertesvigt efter en blodprop, som hun fik i 1996, hvilket har påvirket hende lige siden. Gennem årene har det udviklet sig fra nedsat pumpefunktion til svært hjertesvigt.

Da klager startede på studiet ved det indklagede universitet i 2011, var klager løbet tør for SU-klip, og var derfor nødt til at arbejde i en deltidsstilling ved siden af studiet. Fordi klager har været mærket af sit hjertesvigt, har hun ikke haft overskud eller energi til andet end at passe sit arbejde og gøre sit bedste for at passe studiet. Klager har igennem hele studiet benyttet sig af reksamener for at strække eksamens-byrden. På grund af den lave indtægt har klager desuden ikke haft råd til ferier mv. Klager har heller ikke haft energi og overskud til sociale arrangementer, og har brugt alle weekender, som ikke er gået med at arbejde, på at komme ovenpå og lade op.

Klager kan på grund af sit hjerte ikke længere have fysisk arbejde og har nedsat arbejdskapacitet.

På kandidatuddannelsen havde klager et job, hvor det psykiske arbejdsmiljø medførte, at klager fik stress.

I foråret 2018 fik klager tilkendt et fjerde eksamensforsøg til at skrive specialet færdigt. Op mod afleveringen holdt klager to ugers ferie fra arbejde for at skrive specialet færdigt, men var så udmattet, at hun brugte de to uger på at hvile sig, og det lykkedes derfor ikke for klager at færdiggøre specialet.

Klager søgte derfor om et femte eksamensforsøg, men fik afslag. Indklagede begrundede blandt andet afslaget med skærpede krav. Dette er dog ikke et krav i eksamensbekendtgørelsens § 13, stk. 2. Klager henviser i forbindelse hermed til ombudsmandsudtalelse FOB 2002.272.

Det følger derudover af vejledningen til forskelsbehandlingsloven, at der ved vurderingen af, hvorvidt en udgift til en tilpasningsforanstaltning er for byrdefuld for arbejdsgiveren, skal tages hensyn til finansielle omkostninger og andre omkostninger, herunder tidsmæssige omkostninger. Der skal desuden tages hensyn til virksomhedens størrelse og finansielle muligheder, samt om det er muligt for arbejdsgiveren at søge om offentlige tilskud eller anden støtte.

Indklagede er en offentlig institution, der har fundament på offentlig støtte og midler, og får betaling for hver studerende, der dimitterer. Indklagede er desuden en stor, stabil institution, hvorfor indklagedes afslag sammenholdt med omkostninger ved et speciale af tre måneders varighed er ude af proportioner.

Indklagede har ved behandlingen af klagers dispensationsansøgning sat skøn under regel gennem indklagedes indskrænkende fortolkning af

eksamensbekendtgørelsen. Det fremgår af ordlyden i bekendtgørelsen, at det skal være ”under usædvanligt forhold”. Det indskrænker

ikke til forværring over tid, som indklagede har lagt vægt på i sin vurdering af klagers dispensationsansøgning.

Da indklagedes afslag medfører, at klager arbejdsmæssigt vil forblive på løntrin for BA-niveau og ikke løntrin for kandidatniveau, medfører afslaget, at klager bliver stillet ringere på grund af sit handicap.

Indklagede gør gældende, at indklagede ikke har udsat klager for forskelsbehandling på grund af handicap.

Klager havde brugt tre prøveforsøg til specialet uden at bestå. Der kan tildeles yderligere forsøg, hvis der foreligger usædvanlige forhold, jf. § 13, stk. 2, i eksamensbekendtgørelsen.

Ifølge indklagedes praksis skal et usædvanligt forhold forstås som noget udefrakommende og uberegneligt, som rammer den enkelte, som f.eks. pludselig opstået sygdom og lignende hændelser, det ikke er muligt at planlægge efter, og som er uafhængigt af den enkeltes vilje. Det usædvanlige forhold skal tillige have haft direkte indvirkning på det, der søges dispensation fra. Det usædvanlige forhold skal endvidere være dokumenteret. Forhold, der som udgangspunkt anses som usædvanlige

forhold, er f.eks. egen sygdom og dødsfald i den nærmeste familie.

Forhold, der som det klare udgangspunkt ikke anses for usædvanlige, er f.eks. erhvervsarbejde samt manglende kendskab til regler. Et hyppigt eller sædvanligt forekommende forhold blandt studerende vil normalt heller ikke kunne betragtes som usædvanligt.

Det følger af LBK nr. 778 af 7. august 2019 om universiteter § 4, at universitetet udbyder sine uddannelser som heltidsuddannelse. Som udgangspunkt tildeles studerende ikke ekstra tid til eksamen eller yderligere prøveforsøg, hvis ansøgningen er begrundet i erhvervsarbejde, både fordi uddannelserne er tilrettelagt som netop heltidsuddannelser, og fordi det er op til den enkelte studerende, om de

ønsker at påtage sig erhvervsarbejde ved siden af studiet. Det anses således ikke for uafhængigt af den studerendes vilje, jf. ovenstående definition af et usædvanligt forhold.

Indklagede har i forbindelse med afgørelsen af 23. oktober 2018 anerkendt klagers hjertelidelse, samt det, at klager ikke var optimalt medicineret, som et usædvanligt forhold. Imidlertid fandt indklagede, at klager allerede ved fjerde prøveforsøg var blevet kompenseret for det usædvanlige forhold, som klagers hjertelidelse er.

Ved vurderingen har indklagede derudover lagt vægt på, at klager begrundede dispensationsansøgningen med, at der i ansøgningen om fjerde prøveforsøg burde have været indregnet yderligere rekreationstid, idet hun ikke havde haft ferie siden 2011, at hun lider af svært nedsat hjertesvigt, samt at hun på sin arbejdsplads oplevede et eskalerende

dårligt arbejdsmiljø. Indklagede lagde herefter vægt på, at det ikke ses dokumenteret, hvordan det usædvanlige forhold konkret havde haft indvirkning på, at hun ikke havde kunnet aflevere og derfor skulle have et yderligere prøveforsøg. Indklagede vurderede, at det særligt var det dårlige arbejdsmiljø og forholdene relateret dertil, der var medvirkende til, at klager søgte om et yderligere prøveforsøg og ikke i særlig grad hendes nedsatte hjertefunktion. Som tidligere nævnt er erhvervsarbejde ikke et usædvanligt forhold. På baggrund af et konkret skøn over de i ansøgningen angivne oplysninger fandt indklagede, at klagers ansøgning ikke kunne imødekommes.

Til klagers bemærkninger om, at indklagede skulle have indsat et skærpet krav til det usædvanlige forhold og klagers henvisning til Folketingets Ombudsmands udtalelse bemærkes, at indklagedes skøn er baseret på lighedsgrundsætningen, altså at lige sager skal behandles lige. Indklagede er enig i, at det følger af Folketingets Ombudsmands udtalelse, at et usædvanligt forhold ikke nødvendigvis kun kan påberåbes én gang. Det usædvanlige kan således godt være usædvanligt flere gange, men det usædvanlige forhold skal have haft indvirkning på det, man søger dispensation fra.

Indklagede finder, at der er en manglende årsagssammenhæng mellem det usædvanlige forhold og klagers manglende evne til at aflevere til den fastlagte frist for fjerde prøveforsøg til specialet. Hvor mange dispensationer et studieforløb præget af kroniske usædvanlige forhold bør give anledning til afhænger således af en konkret, individuel vurdering af samtlige forhold i sagen. Indklagedes afgørelse er derved i overensstemmelse med ombudsmandens udtalelse.

Indklagede finder desuden, at indklager har handlet i overensstemmelse med forskelsbehandlingsloven. Pligten til ikke at forskelsbehandle, indebærer ikke i sig selv en forpligtelse til at behandle studerende med handicap mere gunstigt på grund af deres handicap end andre studerende, idet der alene gælder en forpligtelse til ikke at behandle ansøgere med et handicap ringere.

Indklagede har ikke stillet klager ringere end andre studerende, men er blevet ligestillet med andre ansøgere, der også har skullet dokumentere et usædvanligt forhold, der har haft indvirkning på det, der søges dispensation fra.

Der er desuden mulighed for støtteforanstaltninger ved indklagede uddannelsesinstitution, f.eks. specialpædagogisk støtte, særlige prøvevilkår og særligt tilrettelagte studieforløb.

Indklagede understreger, at der ikke er skærpede krav til studerende med funktionsnedsættelser. Hvis en studerende har en funktionsnedsættelse, kan universitetet tilbyde rimelige tilpasninger i form af eksempelvis særlige prøvevilkår efter eksamensbekendtgørelsen § 7. Det kan ikke afvises, at indklagede kunne have tildelt klager særlige prøvevilkår i forbindelse med specialet, hvis hun havde søgt herom. Det skal imidlertid understreges, at de særlige prøvevilkår knytter sig til de tre prøveforsøg, som alle studerende har, og at yderligere prøveforsøg både nu og tidligere kræver usædvanlige forhold.

For så vidt angår indklagedes afgørelse af 3. februar 2020 henvises der til, at det følger af eksamensbekendtgørelsen, at når universitetet har fastlagt en afleveringsfrist for kandidatspecialet, kan framelding ikke finde sted, og der er brugt et eksamensforsøg, hvis den studerende ikke afleverer specialet inden for den fastlagte frist, medmindre universitetet har dispenseret, i tilfælde af at der foreligger usædvanlige forhold, herunder funktionsnedsættelser.

Ved indklagedes afgørelse af 3. februar 2020 anerkendes det, at klager har dokumenteret et usædvanligt forhold. Imidlertid fandt indklagede ved en konkret vurdering, at klager allerede var blevet kompenseret for det usædvanlige forhold ved fristudsættelsen på to uger ved afgørelsen af 3. februar 2022. Derudover blev der lagt vægt på, at klager ikke havde fremsendt dokumentation for, at det usædvanlige forhold havde ændret sig væsentligt siden afgørelsen om tildeling af fristudsættelse, og at problemer og det dårlige psykiske arbejdsmiljø, ikke kunne tillægges væsentlig betydning, da det var en konsekvens af klagers beslutning om at have arbejde ved siden af fuldtidsstudiet.

Klager har gjort gældende, at indklagede har sat skøn under regel gennem den, ifølge klager, indskrænkende fortolkning af ordlyden i eksamensbekendtgørelsen, der har medført to interne regler: at der skal være sket en forværring af et usædvanligt forhold, og at der stilles større krav til det usædvanlige forhold jo større afvigelsen fra udgangspunktet, ligesom der henvises til, at universitetet vender proportionalitetsprincippet omvendt.

Indklagede understreger, at indklagede ikke stiller som krav, at der skal være sket en forværring af det udsædvanlige forhold, for at der kan gives en dispensation.

Proportionalitetsprincippet inddrages, når en studerende mangler fag eller fagelementer svarende til ca. 10 ECTS. Det vil sædvanligvis være sådan, at jo færre prøver en studerende mangler for at fuldføre sit studium, jo mere indgribende vil et afslag være. Indklagede har i den konkrete sag inddraget proportionalitetsprincippet i afgørelsen, men har fundet, at det ikke kan tillægges betydning, da klager manglede 40 ECTS af sin kandidatuddannelse.

Indklagede har derved ikke anvendt proportionalitetsprincippet omvendt, men inddraget princippet og lavet en afvejning af, om det kan tillægges betydning i forhold til den endelige afgørelse.

Ligebehandlingsnævnets bemærkninger og konklusion

Ligebehandlingsnævnet behandler klager over forskelsbehandling på grund af handicap efter lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet mv. (forskelsbehandlingsloven).

Forskelsbehandlingsloven forbyder forskelsbehandling på grund af handicap. Forbuddet mod forskelsbehandling gælder også enhver, der driver uddannelsesvirksomhed inden for erhvervsuddannelse, det vil sige uddannelse, der tager sigte på lønnet beskæftigelse.

Ved forskelsbehandling forstås enhver direkte eller indirekte forskelsbehandling på grund af handicap.

Der foreligger direkte forskelsbehandling, når en person på grund af handicap behandles ringere end en anden bliver, er blevet eller ville blive behandlet i en tilsvarende situation.

Der foreligger indirekte forskelsbehandling, når en bestemmelse, et kriterium eller en praksis, der tilsyneladende er neutral, vil stille personer med handicap ringere end andre personer, medmindre den pågældende bestemmelse, betingelse eller praksis er objektivt begrundet i et sagligt formål, og midlerne til at opfylde det er hensigtsmæssige og nødvendige, jf. dog forskelsbehandlingslovens § 2 a.

Det fremgår af lovens § 2 a, at arbejdsgiveren skal træffe de foranstaltninger, der er hensigtsmæssige i betragtning af de konkrete behov for at give en person med handicap adgang til at udøve beskæftigelse. Det gælder dog ikke, hvis arbejdsgiveren derved pålægges en uforholdsmæssig stor byrde, som ikke i tilstrækkeligt omfang lettes gennem offentlige foranstaltninger.

Hvis en person, der anser sig for krænket, påviser faktiske omstændigheder, som giver anledning til at formode, at der udøves direkte eller indirekte forskelsbehandling, påhviler det modparten at bevise, at ligebehandlingsprincippet ikke er blevet krænket.

Handicap

Begrebet ”handicap” i forskelsbehandlingsloven og det bagvedliggende EU-direktiv skal fortolkes i overensstemmelse med EU-Domstolens og Højesterets praksis.

Handicapbegrebet omfatter herefter langvarige begrænsninger som følge af bl.a. fysiske, mentale eller psykiske skader, som i samspil med forskellige barrierer kan hindre den berørte person i fuldt og effektivt at deltage i arbejdslivet på lige vilkår med andre arbejdstagere. Også funktionsbegrænsninger af denne karakter, som skyldes en helbredelig eller uhelbredelig sygdom, kan være omfattet.

Det beror på en vurdering af samtlige sagens omstændigheder, herunder navnlig oplysninger fra læger og andre sundhedspersoner, om arbejdstageren på tidspunktet for den påståede forskelsbehandling må anses for at have et handicap i direktivets og dermed forskelsbehandlingslovens forstand.

Der henvises bl.a. til EU-Domstolens domme af 11. april 2013 i sagerne C-335/11 og C-337/11 (Ring og Werge), 1. december 2016 i C-395/15 (Daouidi) og 9. marts 2017 i C-406/15 (Milkova) samt

Højesterets domme af 22. november 2017 i sagerne 300/2016 og 305/2016 trykt i UfR2018. 830H og UfR2018. 853H.

Klager skal godtgøre, at hun på tidspunktet for den påståede forskelsbehandling havde et handicap i forskelsbehandlingslovens forstand, herunder at funktionsbegrænsningen var af langvarig karakter.

Det fremgår af sagens oplysninger, at klager som følge af en blodprop har haft nedsat pumpefunktion i hjertet. Af lægeattest af 10. juli 2018 fremgår, at klagers hjertes pumpefunktion ikke var forringet siden sidste kontrol i foråret 2016. Det vurderes, at klager ikke er optimalt behandlet medicinsk, hvorfor der er ordineret ny medicin. Klager vil fortsat være nem at udtrætte. Lægen vurderede, at det var realistisk med mertid til færdiggørelse af specialet på tre måneder.

Nævnet vurderer på den baggrund, at klager har godtgjort, at hun på tidspunktet for den påståede forskelsbehandling havde sådanne langvarige begrænsninger i sin mulighed for at deltage i studiet på lige vilkår med andre studerende, at hun som følge af sin hjertelidelse og deraf følgende problematikker havde et handicap i forskelsbehandlingslovens forstand.

Faktiske omstændigheder

Indklagede har oplyst, at klager havde brugt tre prøveforsøg til specialet uden at bestå, og at der i følge reglerne i eksamensbekendtgørelsen alene kan tildeles yderligere forsøg, hvis der foreligger usædvanlige forhold. Indklagede har videre oplyst, at det følger af reglerne i eksamensbekendtgørelsen, at når universitetet har fastlagt en afleveringsfrist for kandidatspecialet, kan framelding ikke finde sted, og at der er brugt et eksamensforsøg, hvis den studerende ikke afleverer specialet inden for den fastlagte frist, medmindre universitetet har dispenseret, i tilfælde af at der foreligger usædvanlige forhold, herunder funktionsnedsættelser.

Indklagede afslog ved afgørelse af 23. oktober 2018 at imødekomme klagers ansøgning om et femte prøveforsøg til specialet. Efter klager blev genindskrevet på studiet afslog indklagede at imødekomme klagers ansøgning om udsættelse af specialeaflevering fra den 16. december 2019 til tidligst den 12. marts 2020. Begge afgørelser er påklaget administrativt, hvor afslagene er tiltrådt.

Det er nævnets vurdering, at reglerne om prøveforsøg og afleveringsfrister for eksamen, kan stille studerende med handicap ringere end andre studerende.

Klager har fremlagt dokumentation for, at hun på grund af sit handicap havde behov for yderligere tid til eksamen. Klager har derved påvist faktiske omstændigheder, der giver anledning til at formode, at hun har været udsat for indirekte forskelsbehandling på grund af handicap i forbindelse med af eksamen.

Det påhviler herefter indklagede at bevise, at indklagedes afslag på dispensation fra reglerne var objektivt begrundet i et sagligt formål, og at midlerne til at opnå dette formål var hensigtsmæssige og nødvendige, jf. dog § 2 a.

Indklagedes bevisbyrde

Efter forskelsbehandlingslovens § 2 a skal arbejdsgiveren træffe de foranstaltninger, der er hensigtsmæssige i betragtning af de konkrete behov for at give en person med handicap adgang til at udøve beskæftigelse. Det gælder dog ikke, hvis arbejdsgiveren derved pålægges en uforholdsmæssig stor byrde, som ikke i tilstrækkeligt omfang lettes gennem offentlige foranstaltninger.

Forskelsbehandlingslovens § 2 a, der implementerer artikel 5 i Rådets direktiv 2000/78/EF om generelle rammebestemmelser om ligebehandling med hensyn til beskæftige og erhverv, omhandler – som direktivets artikel 5 – alene arbejdsgivere.

Forarbejderne til forskelsbehandlingslovens § 2 a og betragtningerne i præamblen til direktivet tyder ikke på, at det var hensigten, at andre pligtsubjekter skulle være omfattet af tilpasningsforpligtelsen i direktivets artikel 5.

Nævnet har således tidligere fastslået, at tilpasningsforpligtelsen i forskelsbehandlingslovens § 2 a og direktivets artikel 5 alene gælder for arbejdsgivere og således ikke for andre pligtsubjekter efter forskelsbehandlingsloven, herunder enhver, der driver vejlednings- og uddannelsesvirksomhed, der tager sigte på lønnet beskæftigelse.

Nævnet har dog videre slået fast, at det ikke hermed er udelukket, at der på andet grundlag kan bestå en tilpasningsforpligtelse for offentlige institutioner.

Det følger således af EU-retlige forpligtelser såvel som af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og FN's Handicapkonvention, at offentlige institutioner mere generelt skal træffe foranstaltninger med henblik på at sikre ligebehandling af personer med handicap. I overensstemmelse med formålet med forskelsbehandlingsloven og beskæftigelsesdirektivet må det derfor indgå ved vurderingen af, om der foreligger ulovlig forskelsbehandling på grund af handicap, om en offentlig institution har udfoldet rimelige bestræbelser på at sikre ligebehandling.

I forhold til indirekte forskelsbehandling henviser nævnet til direktivets artikel 2, stk. 2, litra b. Det fremgår heraf blandt andet, at der foreligger indirekte forskelsbehandling, når en tilsyneladende neutral bestemmelse, betingelse eller praksis vil stille personer med et bestemt handicap særlig ufordelagtigt i forhold til andre personer, medmindre 1) den pågældende bestemmelse, betingelse eller praksis er objektivt begrundet i et sagligt formål, og midlerne til at opnå det er hensigtsmæssige og nødvendige, eller 2) arbejdsgiveren eller enhver anden person eller organisation omfattet af direktivet i medfør af national lovgivning er nødt til at træffe passende foranstaltninger i henhold til principperne i artikel 5.

Spørgsmålet er herefter, om indklagede har godtgjort, at afslagene på dispensation af henholdsvis 23. oktober 2018 og 3. februar 2020 var objektivt begrundet i et sagligt formål, og at midlerne til at opnå dette formål var hensigtsmæssige og nødvendige, herunder om indklagede som offentlig institution konkret har udfoldet rimelige bestræbelser på at sikre ligebehandling af klager henset til hendes handicap.

Indklagede har oplyst, at klager havde brugt de tre prøveforsøg til specialet uden at bestå, og at der kun kunne tildeles yderligere forsøg, hvis der foreligger usædvanlige forhold, jf. § 13, stk. 2, i eksamensbekendtgørelsen. Indklagede har videre oplyst, at et usædvanligt forhold ifølge indklagede praksis forstås som noget udefrakommende og uberegneligt, som rammer den enkelte, som f.eks. pludselig opstået sygdom og lignende hændelser, det ikke er muligt at planlægge efter, og som er uafhængigt af den enkeltes

vilje. Det usædvanlige forhold skal tillige have haft direkte indvirkning på det, der søges dispensation fra. Det usædvanlige forhold skal endvidere være dokumenteret. Forhold, der som udgangspunkt anses som usædvanlige forhold, er f.eks. egen sygdom og dødsfald i den nærmeste familie. Forhold, der som det klare udgangspunkt ikke anses for usædvanlige, er f.eks. erhvervsarbejde samt manglende kendskab til regler. Et hyppigt eller sædvanligt forekommende forhold blandt studerende vil normalt heller ikke kunne betragtes som usædvanligt.

Nævnet vurderer, at denne praksis er begrundet i et sagligt formål, og at praksissen som udgangspunkt er et hensigtsmæssigt middel til at opfylde dette formål.

Spørgsmålet er herefter, om indklagede har udfoldet rimelige bestræbelser på at sikre ligebehandling af klager henset til hendes handicap.

Det fremgår af oplysningerne i sagen, at klager forud for afgørelserne om afslag på dispensation havde fået dispensation til fjerde afleveringsforsøg, og at klager - efter afslag på femte afleveringsforsøg - var blevet genindskrevet på studiet og i den forbindelse var blevet tildelt et femte forsøg, samt at klager i forbindelse med det femte forsøg havde søgt og fået fristudsættelse til aflevering af specialet.

Det fremgår desuden af indklagedes afgørelser om afslag på dispensation af henholdsvis 23. oktober 2018 og 3. februar 2020, at indklagede ved vurderingen af klagers ansøgning om dispensation, foretog en konkret vurdering, hvor indklagede blandt andet inddrog oplysningerne om klagers handicap.

Nævnet finder ikke grundlag for at tilsidesætte indklagedes skøn, hvorefter der ikke var grundlag for at imødekomme klagers ansøgninger om yderligere dispensation.

Nævnet finder således, at indklagede har udfoldet rimelige bestræbelser på at sikre klager ligebehandling henset til hendes handicap.

Klager får derfor ikke medhold i sin klage.

Retsregler

Afgørelsen er truffet efter følgende bestemmelser:

Lov om Ligebehandlingsnævnet

- § 1, stk. 1, og stk. 3, om nævnets kompetence
- § 9, stk. 1, om klagebehandling
- § 12, stk. 1, om klagebehandling

Forskelsbehandlingsloven

- § 1, stk. 1-3, om lovens anvendelsesområde
- § 2 a, om tilpasning
- § 3, stk. 2, om forbud mod forskelsbehandling
- § 7 a, om delt bevisbyrde

